

Ногай давысы

Голос
ногайцев

Халктынъ куьши – бирликте!

Общественно-политическая республиканская газета

Карашай-Шеркеш Республикасынынъ Парламентининъ эм Правительствосынынъ газетасы

Учредители газеты – Парламент и Правительство КЧР

Юма эртеси,
9 казан
(октябрь)
2021 йыл
№ 77
(8704)

1938 йылдынъ
23 июлннен
алып шыгады

РАШИД ТЕМРЕЗОВ ШЕШЕН РЕСПУБЛИКАСЫНЫНЪ БАСШЫСЫН КУТЛАДЫ

Туйнегуьнлерде Карашай-Шеркеш Республикасынынъ Басшысы Рашид Темрезов Грозный каласында болып, Шешен Республикасынынъ Басшысы Рамзан Кадыровтынъ ис орнына кирисувининъ торжестволы амалламасында ортакшылык этти. Сол ок куьн Шешен Республикасынынъ бас каласынынъ куьни белгиленди, Грозный тувьзлгенли 203 йыл толды.

Торжестволы амалламага СКФО-да РФ Президентининъ вакыл элшиси Юрий Чайка, СКФО субъектерининъ басшылары, Оькметлик думадынъ депутатлары, Бахрейнен, ОАЭ-дан, Палестинадан эм Иорданиядан официаллы ксилер келген эдилер.

Карашай-Шеркеш Республикасынынъ Басшысы Рашид Темрезов Шешен Республикасынынъ Басшысы Рамзан Кадыровты сайлануви ман кутлады. «Мен бу регионда тез-тез боламан. Эм аьр келген сайын Шешен Республикасында яшавга эндирилетаган ийти туьрленслерди коьрмен. Туьрленслердинъ бас

коьрсетими – ол, элбетте, халктынъ яшав сапатынынъ ийгилигилери буруви, сондай болып, тынышлыкты эм тебенликты саклава», – деди Рашид Темрезов. Ол озган сайлавлар Рамзан Кадыровты эм онынъ командасын халк демевлетеган тынышлыктынъ коьрсеткенлерин белгиледи. «Шешен Республикасы-

нынъ халкы 2007 йылдан алып регионды етекшилеткен лидерге сенетеганын кезувли керек коьрсетти. Ол сеним, тап бизим миллет лидеримиз – Россиядынъ Президентинъ Владимир Путининъ сениминдей болып, коьп зат акында шаатлайды. Менде Рамзан Ахматовичтей иним бар экени мен, оны ман дослыгымыз бан эм йылы катнасларымыз бан оьктемсиймен. Биз 10 йылдынъ бойында бирге аьрекетлеймиз. Ашыкчак айтканда, Рамзан Ахматовичтей етекшиден уйрегендей затлар бар», – деп белгиледи Рашид Темрезов. КЧР Басшысы Рамзан Кадыровты тувган куьни мен де кутлады эм ога Карашай-Шеркеш Республикасынынъ йогары оькметлик савгасын – «Карашай-Шеркеш Республикасынынъ алынды сыйлары уьшин» орденин савгалады.

Эске салайк, 17-19 сентябрьде озган сайлавлардынъ тамамлары бойынша Рамзан Кадыров Шешен Республикасынынъ Басшысы этилип сайланган. Ол регионды 2007 йылдан алып етекшилейди. Кадыров уьшин сайлавылардынъ 99,7 проценти оьз давысларын бергенлер.

**КЧР Басшысынынъ эм
Правительствосынынъ
пресс-службасы.**

Бийылдынъ 1-3 октябрынде Москва каласында Тыскы эм коршаланув саясат Советининъ кезувли XXIX Ассамблеясы озды. Амалламада КЧР миллетлер ислери, коьлемлик коммуникациялар эм баспа бойынша министри Альберт Кумуков ортакшылык этти.

Ассамблея не затка багысланганын аьнламага кыйын тувыл – биз соьле маьнели шакта яшаймыз, эм ол тек пандемия ман байлансылы тувыл. Дунияда баьри де туспарлавлар бойынша – саясатта, социаллык яшавда, технологияларда, коммуникацияларда болып турган туьрленслердинъ оьлшемин аьдем ырувынынъ тарихинде болган энъ де манели шаклар ман теьнегилерге боляк. Соны ман тергелуьвге шыгарылган темадынъ аты да байла-

РОССИЯДЫНЪ БАКТЫСЫ АКЫНДА ОЙЛАП

ныслы: «Ойлар барма? Маьнели халклар ара туьрленслер шагында Россия кайда барады». Аьвелдегинше, Ассамблеядынъ катнасувыла-

рыннынъ арасында – академиялык эм экспертлер ймагатшылыгынынъ алдышы элшилери, дипломатлар, аьскершилер, эпшиллер, журналистлер. Туьзилген аьлге оьз белгисин Советтинъ ветераны, Россиядынъ тыскы кырлар ислерининъ министри Сергей Лавров берди.

Тарих илимлерининъ докторы, «Экономикадынъ йогары мектеби» НИУ-дынъ дуниялык экономика эм дуниялык саясат факультетининъ деканы Сергей Карагеновичтинъ эм «Ортак саясатта Россия» журналыннынъ бас редакторы, «Валдай» дискуссия клубунинъ илми директоры, «Экономикадынъ йогары мектеби» НИУ-дынъ дуниялык экономика эм дуниялык саясат факультетининъ профессоры Федор Лукьяновичтинъ катнасувы ман озган дискуссия майданларында кыралымыздынъ миллет болымлыгы, дунияды аньлап алуьвга аьны адымлар, Россиядынъ бактысына эм амалларына белги беруьв акында соьз барды.

Сессиядынъ барысында КЧР миллетлер ислери, коьлемлик коммуникациялар эм баспа бойынша министри Альберт Кумуков та соьиледи. Ол оькметтинъ ишинде болатеган миллетлер ара катнаслар халклар ара катнасларга себеп этуьвлерин акында хабарлады.

ДУРБАТЛАРДА: амалламадан коьринип, КЧР миллетлер ислери, коьлемлик коммуникациялар эм баспа министри А.Кумуков.

10 октябрыде – Авыл хозяйство эм асыллавышы промышленность куллыкшысынынъ куьни

МЫРАДЫМЫЗ – ТАБЫЛГАН ЕТИМИСЛЕРДИ САКЛАП, АЛДЫГА АДЫМЛАВ

Карашай-Шеркеш Республикасынынъ агропромышленность комплексининъ сыйлы куллыкшылары, тармактынъ ветеранлары эм алдышы куллыкшылары!

Сизди кеспили байрамынъыз бан – Авыл хозяйство эм асыллавышы промышленность куллыкшысынынъ куьни мен ак юректен кутлаймыз. Буйгуньлерде кыралымыздынъ агропромышленность комплексининъ авыл хозяйствосынынъ акынды акында сенимли бержитпеге боламыз. Оькмет ягыннан этилетеган демев аркалы авыл ерининъ коьплеген яшавшылары оьз ислерин ашадылар. А сол зат, энъ бириншилей, сапатлы тамак-азык продуктулары эм яьны ис орынлар. Аьдемлердинъ яьны исти басламага даьверенуьвлери, оькмет ягыннан ярада этилеегине сенимлерди кувандырадылар.

Буйгуньлерде республикада бавшылык белсинли янландырылады. Сол зат регионга яшавшыларды экологиялык таза емислер мен аьжетсизлемеге эм импорттынъ оьлшемин тоьменлетпеге амал берек. Республикадынъ оьзлик хозяйстволарында да бавлар оьрленедилер. Белсинли кепли бавларды уйгынлап бойынша Уруп районьнда эндирилип басланган проект республикамыздынъ оьзге районларында да таралтылады.

Сондай болып, юртымызда мал беслев тармагын оьрлендирув бойынша инвестиция проектлери белсинли яшавга эндириледилер. Бизим эсабымыз – сол белсинли тоьменлетпеге, табылган етимислерди саклап, алдыга адымлап.

Баалы ердеслер! Баьри де куллыкшыларга – комбайнерлерге, мал беслевшилерге, бавшыларга эм оьз еринде аьрекетлейтаган, оьз куллыкшы коллары ман Карашай-Шеркеш еринде оьстирген продуктулар ман бизди тамакландыратеган аьр аьдемге муьсиревимизди билдиремиз. Сизге берк ден савлыкты, етимислерди, эртенги куьнге сенимди сагынамыз, исиньиз аьр дайым да сый тапсын! Байрам ман!

Карашай-Шеркеш Республикасынынъ
Басшысы
Р. Б. ТЕМРЕЗОВ
Карашай-Шеркеш Республикасынынъ
Халк Ийинининъ (Правительствосынынъ)
Председатели
А. И. ИВАНОВ
Карашай-Шеркеш Республикасынынъ
Правительствосынынъ
Председатели
М. О. АРГУНОВ

АЬРЕКЕТ БОЛГАН ЕРДЕ БЕРЕКЕТ ТЕ БОЛАР

Ногай муниципал районьнынъ Адил-Халк авылыннынъ «Анапиев» атлы байыр хозяйствосында ийги аьдетлерди – аьел династияларын бардыратаган шынтлы усталар аз тувыллар. Солардынъ бириси уькен ис сулыбы болган механизатор Ахмед Джемакулов болады. Ол оьзи Икон-Халк авылыннан, куллыкшы аьелде тувып оьскен. Ахмедтинъ ата-асы Баубек Джемакулов та оьз оьмирин авыл хозяйствосын оьрлендирув исине багысланган эм баьленше йыллардынъ бойында тармакта белсинли куллык эткен. Ат туюгын тай басар дегенше, Ахмед те атасынынъ йолын намыслы бардырады. Буйгуньлерде онынъ иниси Казбек те сол ок тармакта ислейди.

Ахмед узактагы 1987 йылдан алып авыл хозяйство тармагында етимисли аьрекетлеп келеттир. Баьленше йыллардынъ бойында Икон-Халк авыл совхозында намыслы ислеген.

– Механизатордынъ куллыксы мага ярайды. Атамыз бизди кишкейден алып куллыкка сый берип уйреткен, бизге уькен коьрим болган. Мен де оьз балаларымды суйтип тербияламага шалысаман, – деп болыседи Ахмед Джемакулов. Ахмед Джемакуловты коллективтеги ис дослары

арасында сый ман пайдаланаты. Ол «Беларусь» маркалы тракторына олтырып, даньыл ызанларын тийислисинше айдап, эгин экпеге аьзирлейди. Замандашымыз техникады аьруьв биледи. Куллыгын да суйтип йогары дережеде бажарады. Биз Ахмед Джемакуловты эм авыл хозяйство тар-

магынынъ баьри де куллыкшыларын кеспилик байрам ман кутлаймыз эм оларга алдыдагы аьрекетлери коп куванышларды аькелгенин, аьел наьсибин сагынамыз.
А. НАЙМАНОВ.
ДУРБАТТА: А. Джемакулов ис орынды.
Автордынъ алган дурбаты.

БАЛАЛАРЫ БОЛГАН АЬЕЛЛЕР УЬШИН

Россия Федерациясынынъ финанслар министрствосы кыралымыздынъ балалары болган граждандарыннынъ яшарлык аьлдерин ийгилендирув мыратта «Демография» миллет проектининъ «Балалар тувганда аьеллерди финанслик демевле» федераллык проекттининъ калыбында «Аьел ипотекасы» льготалы ипотека кредитлевдинъ программасын таралтады.

Россия Федерациясынынъ Президентининъ Программанынъ шартларын ийгилендирув бойынша тапшырувларын толтырув мырат пан оьзи таралтуьвдинъ йорикларына бир кесек туьрлендирувлер киргистилгенлер эм олар ман келисте карарланады:

– 2018 йылдынъ 1 январиннен сонъ бир яде оннан артык бала тувган аьеллерге 2023 йылдынъ 31-нши декабрыне дейим Программанынъ калыбында льготалы ипотека турак кредитти алмага амал болмага керек;

– 2021 йылдынъ 1 апрелиннен алып, РФ еринде болган ер учагостында байыр турак уьйди курмага яде РФ еринде ер учагостын сатып алмага яде РФ еринде байыр турак уьйди курмага, юристик килден яде байыр эшлден РФ еринде орынласкан байыр турак уьйди сатып алмага деп берилген кредитлерди алмага амал болмага керек.

Толы билдирувлерди «ДОМ.РФ» АОнынъ консультациялав орталыгында таппага боляк: <https://icnrosi.dom.rf>

АЬР ЙОЛДЫНЪ ОЬЗ АТЫ БОЛАК

«Архыз» курортининъ тав лыжа эм канат йолларына космос пан байланылы болган атлар берилдiler. Сол атлар келеттирган тав лыжа шагынынъ басына аьзирленген карталарда белгиленгенлер.

Инфрауьзиллинтинъ бас объектулерине эсте калатаган атлар бермеге деген токта курорттынъ конакларына оьнэйлы болсын деп алынган. Йоллардынъ NL1, NP2 яде MV5 дегендей атларыннынъ орнына «Кассиопея», «Квазар» яде «Сириус» дегендей атларды айтпага эм эсте сакламага енэйл. Сондай ат-

лар босына сайланмаганлар. Олар йоллардынъ баскалылары ман байланыслылар.

Мысал уьшин, «Красный карлик» деген ат айкал авыр эм кыска йолга берилген; «Белка» эм «Стрелка» деген йоллар «Спутник» деген йолды курсап алады; «Буранда» елпер коп эседилер, а «Горизонт» йолыннан Кавказ тавлары коьрinedилер.

Эне сол атларды сайлауда «Архыздынъ» Инстаграмдагы @resort_arkhыз аккаунтына язылган аьдемлер катнасканлар.

«НОГАЙ ДАВЫСЫНА» ЯЗЫЛЫНЪЫЗ!

Баалы окуушылар! «Ногай давысы» республикалык газетасына 2022 йылдынъ биринши яртсына кол басуе кампаниясы басланган.

ГАЗЕТАГА
КОЛ БАСУВДЫНЪ
БААСЫ:
551 маьнет 16 каьпик
болады.

Уллы Аталык кавгасынынъ ветеранлары эм катнасуушылары, 1-нши, 2-нши куьлтинъ сакатлары уьшин кол басуьвдинъ баасы –

464 маьнет 34 каьпик.

Эс этинъгиз!

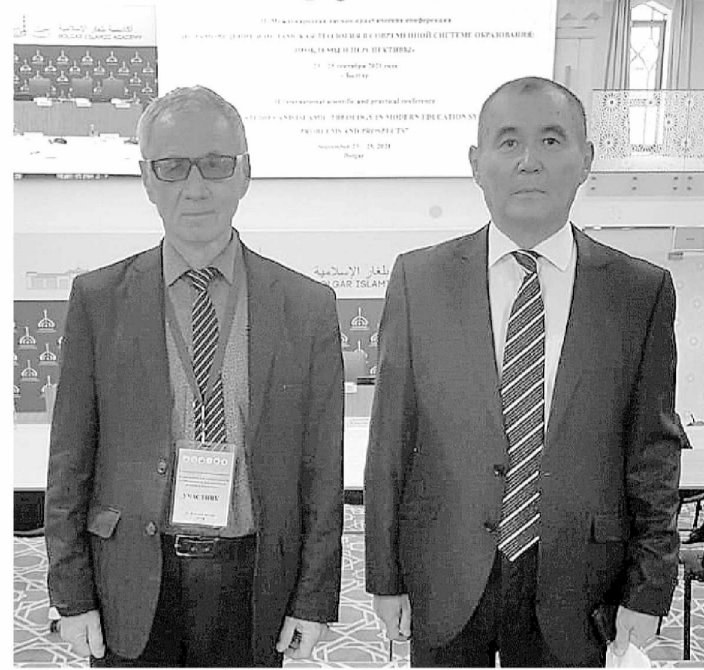
Баалы окуушылар! Бу йылдынъ
4 октябрынен
14 октябрыге
дейим Россия Почтасынъ льготалы
декадады озгарады. Сол куьнлерде
газетага кол басуьвдинъ баасы –

**272 маьнет
76 каьпик.**

Альимге соъз

Сентябрь айының соңгы кунлеринде Тарстан Республикасының Болгар каласында «Билмлендирувдин аьлиги замангы туъзилсинде исламоведине эм ислам теологиясы: маъселелер эм перспективалар» деп аталган II Халклар ара илми-практикалык конференция озды. Онда тарих илмилеринин докторы, профессорлар Даниял Сайдахмедович Кидирниязов, Крымнан ногай бавырдамызы, философия илмилеринин кандидаты Айдер Булатов катнастылар. Конференциядын барысында Даниял Сайдахмедович «Аьвелде Керувь-Куьнбатар Кавказдын халклары арасында ислам динин яьылдырууда ногайлардын орны» деген тема бойынша докладны ман соъиледи. Тойменде сол докладты беремиз.

Макалада документальни материалга эм или адабиятка таянып, аьлим регионнын халклары арасында мусулман динин яьылдырууда ногайлардын туткан орнын коьрсетеди. Оннан баска болып, мунда россиялык властьлерни дин тармагында каиди саясатты бардырганлары да ашыкланады.

НОГАЙЛАР ЭМ ИСЛАМ

Аьвелде Керувь-Куьнбатар Кавказдын халклары арасында ислам динин яьылдырууда ногайлардын орны акында

Кавказдын халклары ара беркиген сатув-алув-экономикалык, оькиметлик-правовык, дослык эм озьге катнасалардын негизинде диншилик билмлендирувде катнаслар да кенъе бергенлер.

XVIII-XIX оьмирдин ортасында ерли халклар ара туъзилген катнаслар олардын бир-бирине уйкен себеп стувльерине келтиргенлер.

Ногайлардын абхазлар ман байланыслары акында озьинин куьльында тарихчи-кавказвед С.М.Броневский билдиреди. Белгилисине, абхазлар ислам билмимин Керувь-Куьнбатар Кавказдын эм Крымнын медреселеринде алганлар. Сувьитип, 1835-нши йылда Абхазиядын архимандрити А.Дадлани коньсы халклардын, солардын арасында Крымнын эм Кавказдын ногайлары да болмага болаклар, себеп стувьи мен ерли яшавьлардын аьвелде крещениди озькен аслам кесеге ислам динине коьшкенлери акында Грузиядын эскархана аръизелген.

Бир кесек авторлардын билдирувинше, XVII

оьмирде абазалар арасында – абхазларга уйкен болган тапанта арасында, мусулман динин яьылдырууда бас орынды ногайлар тутканлар. Медоева абхазларынын ногайлар ман ювкк айкасувлары акында билдирувлер бар. Ф.Торнаудын билдирувинше, ногай бийи Тембулат (ол абхаз мырзасы Хасанбий Чачба ман дос болган) мырза Сафарбий Маршаниядын уйинде тербияланган. Абхазлардын ногайлар ман тар катнаслары акында Навей (Ногай) деген аттын да кенъ яьылувын шаатлайды. Оннан баска болып, абхазлар арасында Мирза, Булат, Батыр, Карабатыр, Татархан деген эм баска атлар да расканлар.

XIX оьмирдин биринши яртасында болган Кавказ кавгасынын йылларында абхазлардын аслам кесеге османлы Портага коьшкен болар.

XVIII оьмирдин соьнинде россиялык правительствосы Россияда ислам организацияларынын ямагатшылыкларын ашып баслаган. 1788 йылдын 22-нши сентябринде кабыл этилип алынган

биринши мардалык-правовык декрет пен келисте, Россиялык оькиметинин мусулман яшавьларын етекшилер орталыкларын ашув бойынша биринши адымлар этилип баслаганлар, сондай болып, Оренбург каласында орынласкан орталык муфтхатка ислам динине табынатаган керувькавказ эм крим халклары косылганлар. Тамамында кыралда ислам правовык дининин аьли мен байланыслы совраш шайлган эм россиялык мусулманлар орталыгы Оренбург каласында болган Ислам диншилик биригуви кепте самоуправление уйгыналаганлар.

1783 йылда, Крим Россиялык империясына косылган, Петербург Крим ярды арасында муфтияттын аьрекетлигин

университетине окумага йбермеге токтас алады. Келекте яьылдырувшылар эм ерли яшавьлар арасында орыс культуранын яьылдырувшылары болак яь аьдемлер ушун айырым «кавказ» стипендияларын да токтастырадылар.

Белгилисине, Дагестанда араб эллипесине негизленген диншилик (конфессиялык) билмлендирув тузилсинин коьп оьмирлик тарихи болган. Оннан соьн (XVIII-XIX оьмирлерде) ол тутган тиллерде бардырылган. Дагестанда окув отанлары (мектеп, медресе) курылган, коран адабияты яьылдырылган, а XVIII оьмирден баслап, куфи тилинде адабиятты терген

Белгилисине, XVI-XVIII оьмирлерде дин ушун юврес бардыратаган туьрк эм крим куьлпериннен баска (гази), Орталык эм Керувь-Куьнбатар Кавказда исламнын кенъ яьылувында дагестан куьплери (гази) эм Дагестаннан, Шешен ериннен келген устазлар катнасканлар. Ама туьрк эм крим миссионерлери боьтен де бек белсинли аьрекетлейтаган эдилер. Соьнын ушун олардын себеп стувьи мен ерли яшавьлар ханфи мазхавыннын мусулманлары болганлар.

Кавказ кавгасынын шагында, Шамильдин осетинлерди озь ягына тартага кярлелеви мен байланыста, мусулман аги-

мусулманлар боладылар, ама олар Турциядан келген аьдемлер яде ногайлар; адыглардан болган молла огувларын битирмейдилер; биз болсак, тек намаз кылып билемиз; мынь аьдемнен тек эки аьдем куран окып биледи».

Орыс Географиялык ямагатшылыгынын Кавказ боьлигинин председателинин ярдамшысы Н.Карлоф XIX оьмирдин 60-ншы йылларында белгилегенинше, адыглар ислам динине табынатаган болсалар да, ерли яшавьлардын уйкен болмаган тек бир кесеге ийги мусулманлар болганлар. Олар, боьтен де, османлар ман тар сатув-алув-экономикалык байланысларда болган шеркешлер эдилер.

Белгилисине, Керувь-Куьнбатар Кавказдын ислам динине коьшуьви XVIII оьмирде – XIX оьмирдин биринши яртасында кутылган. Биринши юма мешитлер эм олардын еринде мектеплер (баслапкы диншилик мектеплер) Кабардада, Карашайда эм денъиз ягасындагы Кобаннын аргы ягында XVIII оьмирде ашылганлар.

Тергелетанган шакта Керувь-Кавказдын яшавьлары крайдын арбатын ислам динине коьшуьви мен байланыслы кыйынлыкларды басларыннан аткардылар. Бас дегенде, козгалыстын бас шакырувы ман келисте, ерли яшавьлар арасында шариаттын мардалары токтастырув эм аьдетлерди ислам дининин таллапары ман келисуйге келтирув эди. Соьнын ушун оны шариат деп атаганлар. Ол заман ман крайда, кубыла-куьнбатардан алып (коьбинше, Дагестаннан) керувь-куьнбатара яйылган.

Шариат козгалысында узак заманды саясат орталыгы эм аьрекетледин бирлик программасы болмаган. Сол козгалы аьле эртедеги орта оьмирлерде Дагестанда кенъ йылган суфизм беттен демевленип

баслаганлар. Исламнын кенъ яьылуви, халклардын элшилеринин мешитлерде ашылган эм араб тилинде ислам берилетаган мектеплерде окумага ймтылуьлары выпускниклерге озь билмлерин куьллуандын йолларын таппага амал берди. Олар Керувь Кавказдын туьрли регионалында кадылар, моллалар, окутучылар болып ислеп басладылар.

Белгиле озбага тийисли, Дагестан Керувь Кавказдын, боьтен де, онын орталык регионларыннын, халкларыннын ислам динине коьшуьви исинде маьнели орынды тутты. Дагестаннн шикан аьдемлер аьли эм округ кадылары, аьпендлер болып эм сондай озьге йогары ис орынларда иследилер.

тажиясы Осетиядын да баьри 4 ямагатшылыгында (Дигор, Тагаур, Куртатин эм Алагир) бардырылган. Осетинлер арасында исламнын негизлерин, коьбинше, дагестан эм адыгей дин аьрекетшилери окытканлар.

Керувь-Куьнбатар Кавказда исламнын орны Кавказ кавгасынын шагында беркип баслаган. Моллалар арасында крайда, боьтен де, османлар, крымшылар (татарлар эм ногайлар) коьп болганлар. Оннан баска болып, Керувь-Куьнбатар Кавказда яшайтаган аварлар да, ногайлар ман кумыклар да болганлар. XIX оьмирдин 60-ншы йылларында эсли адыгейлер полковник Николай Камневке булай дегенлер: «Бизде тек моллалар эм кадылар

баслаган. XVIII оьмирде реформаланган эм беркиген аьдемлер яде ногайлар; адыглардан болган молла огувларын битирмейдилер; биз болсак, тек намаз кылып билемиз; мынь аьдемнен тек эки аьдем куран окып биледи».

Орыс Географиялык ямагатшылыгынын Кавказ боьлигинин председателинин ярдамшысы Н.Карлоф XIX оьмирдин 60-ншы йылларында белгилегенинше, адыглар ислам динине табынатаган болсалар да, ерли яшавьлардын уйкен болмаган тек бир кесеге ийги мусулманлар болганлар. Олар, боьтен де, османлар ман тар сатув-алув-экономикалык байланысларда болган шеркешлер эдилер.

Белгилисине, Керувь-Куьнбатар Кавказдын ислам динине коьшуьви XVIII оьмирде – XIX оьмирдин биринши яртасында кутылган. Биринши юма мешитлер эм олардын еринде мектеплер (баслапкы диншилик мектеплер) Кабардада, Карашайда эм денъиз ягасындагы Кобаннын аргы ягында XVIII оьмирде ашылганлар.

Тергелетанган шакта Керувь-Кавказдын яшавьлары крайдын арбатын ислам динине коьшуьви мен байланыслы кыйынлыкларды басларыннан аткардылар. Бас дегенде, козгалыстын бас шакырувы ман келисте, ерли яшавьлар арасында шариаттын мардалары токтастырув эм аьдетлерди ислам дининин таллапары ман келисуйге келтирув эди. Соьнын ушун оны шариат деп атаганлар. Ол заман ман крайда, кубыла-куьнбатардан алып (коьбинше, Дагестаннан) керувь-куьнбатара яйылган.

Шариат козгалысында узак заманды саясат орталыгы эм аьрекетледин бирлик программасы болмаган. Сол козгалы аьле эртедеги орта оьмирлерде Дагестанда кенъ йылган суфизм беттен демевленип

Белгилисине, Дагестанда араб эллипесине негизленген диншилик (конфессиялык) билмлендирув тузилсинин коьп оьмирлик тарихи болган. Оннан соьн (XVIII-XIX оьмирлерде) ол тутган тиллерде бардырылган. Дагестанда окув отанлары (мектеп, медресе) курылган, коран адабияты яьылдырылган, а XVIII оьмирден баслап, куфи тилинде адабиятты терген

Белгилисине, XVI-XVIII оьмирлерде дин ушун юврес бардыратаган туьрк эм крим куьлпериннен баска (гази), Орталык эм Керувь-Куьнбатар Кавказда исламнын кенъ яьылувында дагестан куьплери (гази) эм Дагестаннан, Шешен ериннен келген устазлар катнасканлар. Ама туьрк эм крим миссионерлери боьтен де бек белсинли аьрекетлейтаган эдилер. Соьнын ушун олардын себеп стувьи мен ерли яшавьлар ханфи мазхавыннын мусулманлары болганлар.

Кавказ кавгасынын шагында, Шамильдин осетинлерди озь ягына тартага кярлелеви мен байланыста, мусулман аги-

муслманлар боладылар, ама олар Турциядан келген аьдемлер яде ногайлар; адыглардан болган молла огувларын битирмейдилер; биз болсак, тек намаз кылып билемиз; мынь аьдемнен тек эки аьдем куран окып биледи».

Орыс Географиялык ямагатшылыгынын Кавказ боьлигинин председателинин ярдамшысы Н.Карлоф XIX оьмирдин 60-ншы йылларында белгилегенинше, адыглар ислам динине табынатаган болсалар да, ерли яшавьлардын уйкен болмаган тек бир кесеге ийги мусулманлар болганлар. Олар, боьтен де, османлар ман тар сатув-алув-экономикалык байланысларда болган шеркешлер эдилер.

Белгилисине, Керувь-Куьнбатар Кавказдын ислам динине коьшуьви XVIII оьмирде – XIX оьмирдин биринши яртасында кутылган. Биринши юма мешитлер эм олардын еринде мектеплер (баслапкы диншилик мектеплер) Кабардада, Карашайда эм денъиз ягасындагы Кобаннын аргы ягында XVIII оьмирде ашылганлар.

Тергелетанган шакта Керувь-Кавказдын яшавьлары крайдын арбатын ислам динине коьшуьви мен байланыслы кыйынлыкларды басларыннан аткардылар. Бас дегенде, козгалыстын бас шакырувы ман келисте, ерли яшавьлар арасында шариаттын мардалары токтастырув эм аьдетлерди ислам дининин таллапары ман келисуйге келтирув эди. Соьнын ушун оны шариат деп атаганлар. Ол заман ман крайда, кубыла-куьнбатардан алып (коьбинше, Дагестаннан) керувь-куьнбатара яйылган.

Шариат козгалысында узак заманды саясат орталыгы эм аьрекетледин бирлик программасы болмаган. Сол козгалы аьле эртедеги орта оьмирлерде Дагестанда кенъ йылган суфизм беттен демевленип

«<<<< Кыска билдирувлер >>>>»

БИЛИМЛЕРДИ ОБЪСТИРМЕГЕ АМАЛ

Черкесск каласында 19-ншы номерли гимназиясында «Кванториум» атлы мектеп технопарк ашылган. Ол Карашай-Шеркеш Республикасында биринши технопарк болады.

«Кванториум» «Билмлендирув» миллет проектинин «Аьлиги замангы мектеп» федераллык программасынын калыбында уйгыланган.

Энди 4-11 класслардын окушыларында коьплеген предметлер бойынша озь билмлерин озьстимеге амал болак. Балавларга коьре, быйыл «Кванториумды» 100 бала йоклаяк.

ЯСЫ УЙКЕНЛЕР УЬШИН

Карашай-Шеркеш Республикасынын элшилиги ясы уйкен волонтерлардын маьнели амалласында – «куьмис» волонтерларын «#МЫВМЕСТЕ# Молоды Душой» деген V Савлароссийялык форумунда ортакшылык этти.

Майдан савлай Россиядан 500 аьдемди бириктирди. КЧР туризм, курортлар эм яс-явка политика министрствосынине демев стувьи мен форумда журтымыздын 4 яшавьшы, солардын арасында КЧР «куьмис» волонтерлыктын регионлык орталыгынын етекшиси Екатерина

Борисова, катнасты.

Майданнын бас темалары озь ыркык козгалысынын туьрли туспарлавларын оьрлендирув болды. Форумнын катнасуьшылары медиаволонтерлык, сондай болып, медицина, социаллык, маданият, экологиялык эм онлайн-волонтерлык акында соъз бардырадылар.

Амаламадын уйгылашысы Яс-явка ислери бойынша федераллык агентствосы, «Аркалардын эси» саваллык фонды, Волонтерлар орталыклардын Ассоциациясы эм «Роспатриотцентр» ФГБУ болдылар.

ЯС-ЯВКА ФОРУМЫНДА КАТНАСТЫЛАР

Карашай-Шеркеш Республикасынын элшилиги Дагестан Республикасынын Избербаш каласында озган «Каспий-2021» Халклар ара яс-явка форумунда ортакшылык этти. Форумда Россиядын туьрли регионларыннан, сондай болып, Азербайджаннан, Сербиядан, Сириядан эм Египеттен яс аьдемлер йийылдылар. Бизим журтымыздан амаламада йярма яс аьдем катнасты.

Форумда озь ыркык, патриотлык тербиялав, яратуьшылык аьрекетлик эм студентлик басшыланув, етекшилик эм яс несилик ушун социаллык лифтлер, илими-яьрыкландырув аьрекетлиги эм SMM, интеллекти оьрлендирув дегендей, баьриси он доьрт билмлендирув майдан аьрекетледи.

Сондай болып, мунда биринши грантлар конкурсы да уйгыланды. Онын катнасуьшылары озь проектлерин таралтуьга бир миллион маьнетке дейим акша амалларын емьмеге амал таптылар.

«Каспий» форумун биринши кере 2011 йылда озгарылган. Сол заманнан бери ол озь майданларинда СКФО субъектлеринен эм Россиядын регионларыннан, Прикаспий оькиметлеринен эм СНГ кыраларыннан 18-30 ясларындагы алты мыньнан артык яс аьдемди йийган.

МАРАЗЛАНЛАРГА ЭС ЭТИП

Карашай-Шеркеш Республикасында COVID-19 маразына ушыраган яшавьшылардын терелнетилген диспансеризациясы толы озьшемде барады. Аьлиги куьнге реабилитацияды уш мыньнан артык аьдем озькен. Узактагы яьарлык журтлардын аьдемлери ушун Уруп, Зеленчук, Кишкэй-Карашай эм Карашай районларында мобил бригадалары туьзилгенлер.

Мобил бригадасынын медикиери ортак биохимиялык анализ алар ушун эм аьдемнин канында D-димердин озьшеми билер ушун, кан аладылар, оны тергейдилер. Керек болса, диспансеризациядын экинчи кезуьвин озгаруь ушун, маразлыларды район орталыгына аькетедилер. ЭКГ этедилер, оькелерди компьютерлик тергевди озгардылар, кан басымн карайдылар.

Эске салайык, терен диспансеризацияды республикамыздын он сегиз ясыннан артан COVID-19 маразына ушыраган яшавьшылары авырувдан эки ай озганнан соьн озьтеге боладылар. Соьнын ушун оькиметлик буйымлар порталында «Менин савлыгым» деген озьлик кабинетинде яде поликлиникадын регистратуьрасында азылмага керек. Диспансеризацияды озьув ушун паспортты, парызлы медициналык кавыфизландырувдын полисин эм СНИЛС алып бармага тийисли.

КЧР Басшысынын эм Правительствосынине пресс-службасы.

ОБ АКТУАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЯХ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ

Законотельство Российской Федерации о закупках каждый год претерпевает значительные изменения. Чтобы своевременно применять изменения на практике, не нарушая закон, участникам закупочной деятельности важно всегда оставаться в курсе актуальных изменений действующего законодательства.

О том, какие изменения внесены в перечень закупок и как теперь проходит закупка российских товаров отдельных видов в соответствии с Федеральным законом №223-ФЗ рассказывает сотрудник отдела контроля закупок УФС России по КЧР Диана Керейтова.

товаров, происходящих из иностранных государств, работ (услуг), выполняемых (оказываемых) иностранными лицами, для целей осуществления закупок для нужд обороны страны и безопасности государства»;

установлена минимальная доля, определенная в процентном отношении к объему закупок товаров (в том числе товаров, поставляемых при выполнении работ,купаемых услуг), соответствующего вида, осуществляемых заказчиком в отчетном году.

Новые правила применения закупкам, осуществляемым с 1 января 2021 года.

– **Увеличилось ли количество закупок с повышенным приоритетом российских товаров?**

– Закупка, осуществляемая в соответствии с Федеральным законом №223-ФЗ с повышенным приоритетом российских товаров, станет больше.

электронной продукции из специального реестра (Единый реестр радиоэлектронной продукции или реестр евразийских промышленных товаров единого реестра российской радиоэлектронной продукции). В этом случае преференция равна 30%. Новым принятым документом данную преференцию распространяли на интеллектуальные системы управления электросетевым хозяйством и программное обеспечение для них.

Изменения вступят в силу 22 февраля 2022 года.

– **Какие изменения произошли в перечне закупок, на которые распространяются нормы Федерального закона №223-ФЗ?**

– В апреле 2021 года был расширен перечень закупок, на которых распространяется действие 223-ФЗ. В настоящее время в соответствии с законодательством регулируются закупки региональных операторов по обращению с твердыми коммунальными отходами. Ранее предусматривались закупки в сфере обработки, утилизации, обезвреживания и захоронения ТКО. Такие закупки были обязаны разрабатывать Положения о закупках в срок до 2 апреля 2021 года, в случае несоблюдения данного требования закупки считаются неразработанными. Все закупки, опубликованные до даты обновления Положения, согласно новым требованиям Федерального закона №223-ФЗ, завершаются по правилам, действовавшим на дату размещения такого извещения.

– В Реестр российской радиоэлектронной продукции, предусмотренный Постановлением Правительства РФ от 10 июля 2019 года № 878 «О мерах стимулирования производства радиоэлектронной продукции на территории Российской Федерации при осуществлении закупок товаров, работ, услуг для обеспечения государственных и муниципальных нужд, о внесении изменений в постановление Правительства Российской Федерации от 16 сентября 2016 г. № 925 «О приоритете товаров российского происхождения, работ, услуг, выполняемых, оказываемых иностранными лицами».

– **Как будет осуществляться закупка товаров, включенных в указанные реестры?**

Для таких товаров

едем в соответствии с Федеральным законом №223-ФЗ с повышенным приоритетом российских товаров, станет больше.

В начале февраля 2021 года были опубликованы поправки к Постановлению Правительства РФ от 16 сентября 2016 г. №925 «О приоритете товаров российского происхождения, работ, услуг, выполняемых, оказываемых иностранными лицами».

В данный момент преимущество предоставляется по общему правилу в размере 15% от цены, которую предложил участник, исключением является закупка радио-

– **Какие товары признаются товарами российского происхождения, в рамках вступающих нововведений?**

– 3 декабря 2020 года было принято Постановление Правительства РФ № 2013 «О Минимальной доле закупок товаров российского происхождения», согласно которому товаром российского происхождения признается товар, включенный:

– в Реестр промышленной продукции, предусмотренный Постановлением Правительства РФ от 30 апреля 2020 года № 616 «Об установлении запрета на допуск промышленных товаров, происходящих из иностранных государств, для целей осуществления закупок для государственных и муниципальных нужд, а также промышленных

– Как будет осуществляться закупка товаров, включенных в указанные реестры?

Для таких товаров

Беседу вел Караяз КУМУКОВ.

11 октября понедельник

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.25 Телеканал «Доброе утро».
9.50 «Жить здорово!» (16+).

12 октября вторник

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.25 Телеканал «Доброе утро».
9.50 «Жить здорово!» (16+).

13 октября среда

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.25 Телеканал «Доброе утро».
9.50 «Жить здорово!» (16+).

14 октября четверг

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.25 Телеканал «Доброе утро».
9.50 «Жить здорово!» (16+).

15 октября пятница

ПЕРВЫЙ
5.00 Телеканал «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.25 Телеканал «Доброе утро».
9.50 «Жить здорово!» (16+).

16 октября суббота

ПЕРВЫЙ
6.00 Телеканал «Доброе утро. Суббота».
9.00 Умницы и умники (12+).

17 октября воскресенье

ПЕРВЫЙ
4.50 Любовь Толкалина, Александр Лаза-
рев в мистерином фильме «Глодный
срок» (S) (16+).

РОССИЯ-КЧПТРК
5.00 «Утро России».
8.07, 8.35, 9.00 (ноя), 9.35, 14.30, 21.05
«Вести КЧР».
9.55 «Самое главное». Ток-шоу. (12+).

РОССИЯ-КЧПТРК
5.00 «Утро России».
8.07, 8.35, 9.00 (ноя), 9.35, 14.30, 21.05
«Вести КЧР».
9.55 «Самое главное». Ток-шоу. (12+).

РОССИЯ-КЧПТРК
5.00 «Утро России».
8.07, 8.35, 9.00 (ноя), 9.35, 14.30, 21.05
«Вести КЧР».
9.55 «Самое главное». Ток-шоу. (12+).

РОССИЯ-КЧПТРК
5.00 «Утро России».
8.07, 8.35, 9.00 (ноя), 9.35, 14.30, 21.05
«Вести КЧР».
9.55 «Самое главное». Ток-шоу. (12+).

РОССИЯ-КЧПТРК
5.00 «Утро России».
8.07, 8.35, 9.00 (ноя), 9.35, 14.30, 21.05
«Вести КЧР».
9.55 «Самое главное». Ток-шоу. (12+).

РОССИЯ-КЧПТРК
5.00 «Утро России».
8.07, 8.35, 9.00 (ноя), 9.35, 14.30, 21.05
«Вести КЧР».
9.55 «Самое главное». Ток-шоу. (12+).

РОССИЯ-КЧПТРК
5.00 «Утро России».
8.07, 8.35, 9.00 (ноя), 9.35, 14.30, 21.05
«Вести КЧР».
9.55 «Самое главное». Ток-шоу. (12+).

НТВ
4.45 «ПАЗА В ПАЗА» (стерео) (16+).
6.30 «Утро. Самое лучшее» (16+).

НТВ
4.45 «ПАЗА В ПАЗА» (стерео) (16+).
6.30 «Утро. Самое лучшее» (16+).

НТВ
4.45 «ПАЗА В ПАЗА» (стерео) (16+).
6.30 «Утро. Самое лучшее» (16+).

НТВ
4.45 «ПАЗА В ПАЗА» (стерео) (16+).
6.30 «Утро. Самое лучшее» (16+).

НТВ
4.45 «ПАЗА В ПАЗА» (стерео) (16+).
6.30 «Утро. Самое лучшее» (16+).

НТВ
4.45 «ПАЗА В ПАЗА» (стерео) (16+).
6.30 «Утро. Самое лучшее» (16+).

НТВ
4.45 «ПАЗА В ПАЗА» (стерео) (16+).
6.30 «Утро. Самое лучшее» (16+).

РТН ТВ
5.00 «Территория заблуждений с Игорем
Проколенко». 16+.

РТН ТВ
5.00 «Территория заблуждений с Игорем
Проколенко». 16+.

РТН ТВ
5.00 «Территория заблуждений с Игорем
Проколенко». 16+.

РТН ТВ
5.00 «Территория заблуждений с Игорем
Проколенко». 16+.

РТН ТВ
5.00 «Территория заблуждений с Игорем
Проколенко». 16+.

РТН ТВ
5.00 «Территория заблуждений с Игорем
Проколенко». 16+.

РТН ТВ
5.00 «Территория заблуждений с Игорем
Проколенко». 16+.

ТВ ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
6.15 СОБАКА СЕРДЦЕ. Художествен-
ный фильм (0+).

ТВ ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
6.15 СОБАКА СЕРДЦЕ. Художествен-
ный фильм (0+).

ТВ ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
6.15 СОБАКА СЕРДЦЕ. Художествен-
ный фильм (0+).

ТВ ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
6.15 СОБАКА СЕРДЦЕ. Художествен-
ный фильм (0+).

ТВ ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
6.15 СОБАКА СЕРДЦЕ. Художествен-
ный фильм (0+).

ТВ ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
6.15 СОБАКА СЕРДЦЕ. Художествен-
ный фильм (0+).

ТВ ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
6.15 СОБАКА СЕРДЦЕ. Художествен-
ный фильм (0+).

5 КАНАЛ
5.00 «Известия» (16+).
5.25 «Кремлевая» (16+).

5 КАНАЛ
5.00 «Известия» (16+).
5.25 «Кремлевая» (16+).

5 КАНАЛ
5.00 «Известия» (16+).
5.25 «Кремлевая» (16+).

5 КАНАЛ
5.00 «Известия» (16+).
5.25 «Кремлевая» (16+).

5 КАНАЛ
5.00 «Известия» (16+).
5.25 «Кремлевая» (16+).

5 КАНАЛ
5.00 «Известия» (16+).
5.25 «Кремлевая» (16+).

5 КАНАЛ
5.00 «Известия» (16+).
5.25 «Кремлевая» (16+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

АРХЫЗ 24
06:30 «Доброе утро» (12+).
08:30 «Утреннее вещание» (12+).

Бар сондай аьей

ОН БАРМАГЫ - ОН АЛТЫН

Адил-Халк авылында бизим миллет асларымыздын даьмин шыгарып, аьруьв этип аьдьеуп асып билеатаган кыскаклякы бар. Онын аты Кельди-хан Хусинова Зитляужева (Бацова) болады. Аьылда, аьле савлай Ногай районымызда онын аькында эсиптеген аьдем йок болар.

Кельди-хан Хусинова 1941 йылда Кызыл-Тогай авылында туьуп оьскен. Онын атасы Хусин, анасы Тотамаш Бацовлар болганлар. Олардын татым аьелнде уьш кыз эм уьш яс бала туьганлар. Олар: Мусабий (Катау), Менглибий (Метау), Селер, Кельди-хан, Щари, Паши.

Кельди-хан 16 ясыннан алып «Икон-Халк» совхозында шувылдыр отавшы болып ислеген. Ясы еткенде, Адил-Халк авылынан Мусса Зитляужев пен аьел туьзип, 30 йылдан артык заманды татымлыкта эм келисуьликте яшаганлар. Мусса ман Кельди-ханда доьрт бала туьган. Уьйкенлери Кельди-Мурат, копльер оны Юрик деп таньганлар (яткан ери еннетли болсын), ога те те Руслан, ама ол 9 ясында дуньядан кешкен эм онын атын аьелде туьган яс бала бергенлер. Русланнан сонь дуньяга Света энген.

Кельди-Мураттын уллары – Аслан эм Беслан аналары ман эм аьеллери мен Сургут каласында куллык

этип ашайдылар. Русланд эм онын ян досы Жаннада эки кыз бала – Милана эм Камила оьседилер. Света ян досы Мухадин мен Янзы Уренгой каласында ашайды. Янзыларда олардын улпалары Курман уьйленди. Кенжепайлары Камаль етинши класста оькыйды.

«Яшавимнын 43 йылдан артык заманын «Эркин-Юрт» совхозында ис ледим, – дейди Келдихан. – Звеноев болып ислеген шакта оз звеноярлымды алдыга шыгармага шалыстым. Копьлеген грамоталарга, Мусирев хатларга, «Ис ветераны» деген оьрметли атка тийисли болдым. Соьле тыншаювдаман, колымнан келгенше, халктын ийги-

ри Курман уьйленди. Кенжепайлары Камаль етинши класста оькыйды.

«Яшавимнын 43 йылдан артык заманын «Эркин-Юрт» совхозында ис ледим, – дейди Келдихан. – Звеноев болып ислеген шакта оз звеноярлымды алдыга шыгармага шалыстым. Копьлеген грамоталарга, Мусирев хатларга, «Ис ветераны» деген оьрметли атка тийисли болдым. Соьле тыншаювдаман, колымнан келгенше, халктын ийги-

ри Курман уьйленди. Кенжепайлары Камаль етинши класста оькыйды.

«Яшавимнын 43 йылдан артык заманын «Эркин-Юрт» совхозында ис ледим, – дейди Келдихан. – Звеноев болып ислеген шакта оз звеноярлымды алдыга шыгармага шалыстым. Копьлеген грамоталарга, Мусирев хатларга, «Ис ветераны» деген оьрметли атка тийисли болдым. Соьле тыншаювдаман, колымнан келгенше, халктын ийги-

Газетада баспапанган макалалардын авторлары келтирилген фактлардын, цитаталардын, экономика-статистикалык билдируьвлердин, аьдемлери оьз атларыннын, географиялык атлардын эм озьге билдируьвлердин дуьрыслыгы, соны ман биргесине материалларда ашык баспапан болмайтаган билдируьвлердин барлыгы уьшин яявалыкты юргустедилер.

Редакциядын ойы авторлардын ойлары ман келиспекте болады. Келген материалды баспапанга яде баспапанга, авторлар ман язгыспакса редакциядын правосы бар. Колязбалар эм озьге затлар артына кайтарылмайдылар эм рецензияланмайдылар. Р эм белгилер салынган материаллар рекламалык негизинде баспапангадылар.

Уьндирикте янзы китап

Туьнегуьнлерде Дагестан Республикасынын бас каласы Махачкалада Гульшаар Шандаковадын «Юрегимде толкынласкан сезимлер» деп аталган китабы ярк коьрди. Китапка баьырдасымыздын кыскакляклардын яшаь акында эм олар уьшин язган хабарлары киргенлер.

Гульшаар Маушевна Шандакова 1961 йылдын 16-нчы июнинде Дагестан Республикасынын Ногай районнын Батыр-Мурза авылында туьган. Коньысы Нариман авыл мектебинде оькыган. Орта билим алган сонь, Кострома каласында орынласкан культпросветучилищеди, оннан сонь бу калада ок Некрасов атлы педагогикалык институтын битирген. Ис аьрекетин Гульшаар Маушевна Шешен республикасында саз дерислеринин оькытуьшысы болып баслаган, Червленно-Бурнуская станицасында маданият куллыкшысы болып та аьрекетлеген.

Яратуьшылык пан баьырдасымыз яспай карлеп келеятыр. Онын оьрис тилинде язган «Ким шуьшлы», «Ялгьзылык», «Ош», «Яшав сондай кыска» деген хабарларын Карашай-Шеркеш Республикасынын халкшайири Кельдихан Кумратова, Карашай-Шеркеш Республикасынын сыйлы журналисти Тамара Дышкова ногай тилине коьширгенлер. Эм олар «Ногай даьысы», «Шоьл тавысы» газеталарында ярк коьргенлер.

Гульшаар Маушевна кыскаклякликеринде, кайгылы куьнлеринде сыйлы асларын асаман.

Кельди-хан-аьейдин аьзирлейтаган соьгин, бастасын, сорпасын эм тортасын баска эш бир аьдемдики мен адастырып болмак.

Быйыл Кельди-хан-аьей 80 йыллык мерекесин йолыкты. Биз ясы уьйкен баьырдасымызды сол ийгилиги мен ак юректен кутлаймыз, узак оьмирди, мол берекетти сагынамыз.

Марина МАМБЕТОВА,
ДУРБАТЛАРДА: (йогардо) Кельди-хан Зитляужева ян досы Мусса ман эм балалары ман; Кельди-хан-аьей иенлери мен.

оькытуьшылары да эм класс етекшилери де катнасадылар. Айтпага, Икон-Халк авылынын ортак билимлендируьв мектебинин басшысы Фатима Темирджановна Унаджева ямагатшылык коьзалыстын уйгынлаьшысы Асият Клич-Гереевна Язаева ман бирге

«ЮРЕГИМДЕ ТОЛКЫНЛАСКАН СЕЗИМЛЕР»

лар уьшин эм олар акында язады, олардын енйл болмаган бактыларын, яшавда рас болатан маьселелерин коьрсетеди. Оз асарларында баьырдасымыз бизди кайдай авырлыклардан сонь да ийги, куьванышлы эм наьсипли куьнлер саглайтанына сендиреди.

«Юрегимде толкынласкан сезимлер» Гульшаар Шандаковадын биринши китабы болады. Биз ога янзы яратуьшылык табыншыларды, оькышыларды янзы шыгармалары ман куьвандырып турганын сагынамыз.

Мадина АЛИМОВА.

ДУРБАТЛАРДА: Гульшаар Шандакова; китаптын тыскы коьриниси.

Спортты оьрлендируьв мыратта

Келек йылда Карашай-Шеркеш Республикасынын Новая Джегута авылында ортак майданы 937,90 квадратлы метр болган ден карулык-савартуьв комплексинин куьрылысы басланаяк.

Эки шарлаклы спорт оьекти «Спорт – яшав мардасы» федераллык проектинин «Карашай-Шеркеш Республикасынын ден карулык культуьрасын эм спортты оьрлендируьв» программасын таралтуьвдын

калыбында куьрылаяк. Янзы меканда тренажер эм ойнаь заллары, баскетбол ман, волейбол ман, гандбол ман, куьрес пен, самбо ман эм дьудо ман каьрлев бойнша зал болаяк.

САВАПЛЫКТЫНЪ ЙОЛЛАРЫ МАН

Соьлеги заманда еолонтерлык ис коьплеген мектеп окуьшыларынын яшаьыннын маьнели кесеь болады. Дуньяда еолонтерлардын ярдамында керексиптеган коьплеген аьдемлер бар.

Мен оькытаган мектептин баьри окуьшы-

лары да «Мектеп окуьшыларынын россиялык коьзалысы» деген ямагатшылык организациясынын агзалары болады. Онын санына киреатаган баслангыш эм йогары класстардын окуьшылары кишкейден алып тоьгерек якка, табатка эс этип уьйренедилер. Сол исте мектеп

оькытуьшылары да эм класс етекшилери де катнасадылар.

Айтпага, Икон-Халк авылынын ортак билимлендируьв мектебинин басшысы Фатима Темирджановна Унаджева ямагатшылык коьзалыстын уйгынлаьшысы Асият Клич-Гереевна Язаева ман бирге

аньлаймыз. Мектебимизде биз субботниклер озгарамыз. Класс етекшилеримиз окуьшылар ман бирге мектептин тоьгерек коьпактан таьалаьда катнасадылар, каралдысын оньайластырадылар. Окуьшылар эко-волонтерлыкка тартылганлар. Сонын калыбында тереклер згьуьде катнасамыз, куьсларга улар ясаймыз. Сондай болып, мектебимиз «Эко дежурный», «Мен волонтер», «Алал юрек» эм тагы да коьп баска акцияларда ортакшылык этеди. Балалар уьйине ярдам этер мырат пан саваплык ярмакларын да озгарамыз. Менимше, волонтерлык кыралымыздын оьрленуьвинин пайдалы амалы болады.

Алина ТУРКМЕНОВА,
Икон-Халк авыл мектебинин 11 классыннын окуьшысы.

ДУРБАТЛАРДА: Икон-Халк авыл мектебинин оьз ыркшылары; саваплык исинде катнасаатаган А.Туркменова.

АКЫЛ-АКЫЛАДАН ЮЙРИК

- Кимди суьйсен, сол аьруьв.
- Куьш пен суьйдиреп болмас.
- Суьйгенинь мен кайсы ерге де еннет.
- Суьйгенинин сырын сапкан ярьсы калар.
- Суьйген йылатып уьйретеь, суьймеген куьлтуп уьйретеь.
- Суьймеген бал да емес.
- Суьймегенге сувык ас.
- Суьймегенге суьйкеме.
- Суьймеген туьеди де коьрмес.
- Суьймесен де суьйсен суьйрининь хаьтери уьшин.
- Таза суьов тот баспас, суьйскен янлар каьыспай калмас.
- Эки суьйгенди соьз айьлар.
- Суьймесен келсе, уьй сыьыр.
- Элд аьруьв коьп болар, ян суьйген бирес болар.

(Б. Карасовтын «Акыл-акылдан юйрик» деген китабынан).

Кутлаймыз!

«Ногай даьысы» республикалык газетасынын бас редакторы-директоры, Карашай-Шеркеш Республикасынын сыйлы журналисти, Россиядын журналистлер Соьзынын агзасы

Алтынай Юнусовна АТУОВА

туьнегуьнлерде сыйлы мерекесин белгиледи.

- Дайым куьлки эш таймайды юзиньнен,
- Шагылысып коьзлериньде куьн мен ай.
- Эрек туьрып яшавиньнын куьзиннен,
- Яша оьмир эш кьйналмай,
- Алтынай!
- Мереке мен ак юректен кутлаймыз,
- Аллах саklar юрегинди тоьзганнан.
- Коьп тилеклер мерекенде йораймыз,
- Алдыдагынь ийги болсын озганнан!

Икон-Халк авылынын ортак билимлендируьв мектебинин коллективи.

ЯС-ЯВКАДЫ ДЕМЕВЛЕН

Карашай-Шеркеш Республикасында яс-яька проектлин оьрлендируьв эм оларды таралтуьв уьшин амалларды тартуьв бойнша «Юлдызларга» деген Савлайроссиялык платформа аьректлеп баслаган.

К ЗВЭЗДАМ

Бизим регионда сол платформа КЧР туризм, курортлар эм яс-яька политика министрствосыннын демев згьуьви мен аьректлейди. Ол яс аьдемерге авторлык проектлерди презентацияламага амал береди. «Платформа тек туьнегуьнлерде аьректлеп баслаган болса да, буьгуьнлерде ол Халкар ара барьыларда катнасады эм ямагатшылык агыннан уьйкен кызыксынуьвды туьдырган. Бу майдан – ол яс аьдемерге оьз проектлери акында билдирмеге ийги амал. Ол проект аьректлигине коьп аьдемерди тартага эм инвесторларды таптага демев этеди», – деп белгиледи «Юлдызларга» Савлайроссиялык платформасын ойланып шыгарган Ислам Урусов. Проектти баспапан уьшин платформаднын официаллы бетинде аьрыз калдырмага керек. Толы билдируьвлерди соьсы сыьклар бойнша таптага болаяк. Сайт: <http://tostars.org> Инстаграм: https://instagram.com/tostars_rus?utm_medium=copy_link ВКонтакте: https://vk.com/tostars_rus

РЕМОНТ И ОБШИВКА

- МЯГКОЙ МЕБЕЛИ
- СТУЛЬЕВ
- МАТРАСОВ
- РЕСТАВРАЦИЯ
- ИЗМЕНЕНИЕ ДИЗАЙНА
- Качественно! В короткие сроки!

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Уважаемые жители Икон-Халкского сельского поселения В здании администрации Икон-Халкского сельского поселения, в здании МСДК а.Икон-Халк, в здании МКОУ «СОШ а. Кызыл-Тогай» и МКОУ «СОШ а.Икон-Халк» с 07.10.2021 года вывешены для обозначения отчет об исполнении бюджета Икон-Халкского сельского поселения за 3 квартал 2021 г., а также сведения о численности муниципальных служащих администрации Икон-Халкского СП, работников муниципальных учреждений культуры с указанием фактических затрат на их денежное содержание за 3 квартал 2021 года. Администрация Икон-Халкского сельского поселения.

Яшавыннын 82-нчи йылында алаь аьдем, зегенли оькытуьшы, яс оькытуьшылардын йолластыруьшысы **Магомед Баталович БУЛАТУКОВ**

яшавдан тайды. Магомед Баталович узак йыллардын бойнша Икон-Халк авылынын ортак билимлендируьв мектебинде физикадан эм математикадан оькытуьшы болып куьлык эткен. Коьп йыллык наьмыслы иси уьшин турлы савап-ларга тийисли болган.

Биз сыйлы ясы уьйкеннин баьри туьганларына эм юькыларына терен кайгы боьлуьвимизди билдиримиз. Онын акында ярк эстелик юреклеримизде дайымга сакланаяк.

Икон-Халк авылынын ортак билимлендируьв мектебинин коллективи.

Ногай даьысы

Бас редактор А.Ю.АТУОВА

НОМЕРДИ АЪЗИРЛЕГЕНЛЕР:

М. Мижева – яваплы секретарь; Ф. Бикарова – корректор; А. Киреева – компьютер операторы.

УЧРЕДИТЕЛИ – НАРОДНОЕ СОБРАНИЕ (ПАРЛАМЕНТ) КЧР, ПРАВИТЕЛЬСТВО КЧР

Газета перерегистрирована Управлением Роскомнадзора по Карачаево-Черкесской Республике. Свидетельство ПИ № ТУ 09-00027 Р от 09 июня 2010 года.

Газета отпечатана в ООО «Издательство «Южный регион» г.Ессентуки, ул. Никольская, 5 «а». Способ печати офсет – 65 гр. Индекс – 34041. Тираж – 1510. Заказ №

Способ распространения газеты – подписка, цена на 1 полугодие 2021 г. – 551 руб. 94 коп. За доставку газеты подписчикам отвечает Управление Федеральной почтовой связи КЧР. Тел. 20-04-13.

АДРЕС РЕДАКЦИИ И ИЗДАТЕЛЯ: 369000. г.Черкесск, пл.Кирова, 23, Дом Печати, редакция газеты «Ногай даьысы»
Электронный адрес: nogai_d@mail.ru, www.nogai-davusy.smi09.ru.
ТЕЛЕФОНЫ: главный редактор – 26-15-34; заместитель главного редактора – 26-36-60; ответственный секретарь – 26-36-50; общественно-политический и экономический отделы – 26-62-18; отдел культуры и писем – 26-62-18; факс – 26-16-34. Газета подписана в печать: по графику – 17.00, факт – 17.00